

Obsah

Poděkování 11

Předmluva: Od morálního zákonodárství k novinářské etice

(prof. Jiří Příbáň, School of Law and Politics, Cardiff University) 13

Úvod 17

NA POMEZÍ ANEB SOUVISLOSTI NIKOLIV NÁHODNÉ 23

Informačně přetížená společnost 28

Postpravdivá společnost 30

Postfaktická společnost 38

Společnost uniklých důvěrných sdělení o všem a o všech 42

1—NOVINÁŘSKÁ ETIKA JAKO SOUČÁST PROFESNÍ ETIKY 47

1.1—Co je to žurnalistika? 50

1.1.1—Od prežurnalistiky k internetové (online) žurnalistice 55

1.1.2—Vybrané formy a aspekty internetové (online) žurnalistiky 60

1.1.3—A budoucnost... žurnalistika umělé inteligence? 80

1.2—Žurnalistika – povolání, profese nebo semiprofese? 91

1.2.1—Atribut důvěry v profesi novináře 96

1.3—Regulace žurnalistiky: svoboda slova vs. společenská odpovědnost 109

1.3.1—Svobodná žurnalistika – jedna z demokratických hodnot 111

1.3.2—Odpovědnost žurnalistiky – hlavní princip novinářské etiky 126

1.3.3—Regulace žurnalistiky v dichotomické perspektivě 138

1.4—Novinářská etika jako součást aplikované etiky 144

1.4.1—Etika jako součást filozofie 145

1.4.2—Vybrané přístupy k členění etiky 149

1.4.3—Aplikovaná etika a žurnalistika 153

1.4.4—Novinářská etika, nebo morální integrita novináře? 159

1.5—Shrnutí 165

2—VYBRANÉ ETICKY SPORNÉ OBLASTI V ŽURNALISTICE 167

- 2.1—Narušování soukromí 171
 - 2.1.1—Narušování soukromí obětí trestných činů a jejich okolí 176
 - 2.1.2—Referování o pachatelích trestných činů: princip presumpce nevin 180
 - 2.1.3—Narušování soukromí veřejně známých osob 184
- 2.2—Střet zájmů v žurnalistice 190
 - 2.2.1—Roviny střetu zájmů v žurnalistice 195
- 2.3—Práce žurnalistů se zdroji informací 201
 - 2.3.1—Zdroje informací v sociologické perspektivě 204
 - 2.3.2—Typy zdrojů informací v žurnalistice 207
- 2.4—Uplácení v žurnalistice 223
 - 2.4.1—Žurnalistika šekové knížky 228
 - 2.4.2—(Ne)úplatní novináři a žurnalistika 233
- 2.5—Vztah novinářů (redakce) k majiteli média či inzerentům 239
 - 2.5.1—Zítra asi něco koupím aneb Moje zprávy 241
 - 2.5.2—Náš zákazník, náš pán? 251
- 2.6—Klamání v žurnalistice 257
- 2.7—Plagiátorství v žurnalistice 263
- 2.8—Referování novinářů o krizových situacích 267
 - 2.8.1—Terorizování mediálním terorem 269
 - 2.8.2—Válečná vs. mírová žurnalistika 276
- 2.9—Referování novinářů nejen o nejnovějších objevech v medicíně 282
 - 2.9.1—Trauma z falešných nadějí 286
- 2.10—Shrnutí 291

3—VYBRANÉ FORMY SAMOREGULACE ŽURNALISTIKY 295

- 3.1—Profesní kodexy 301
 - 3.1.1—Hlavní morální principy v profesních kodexech 303
 - 3.1.2—Z historie profesních kodexů 307
 - 3.1.3—Budoucnost etických kodexů 313
- 3.2—Tiskové rady 315
 - 3.2.1—Z historie tiskových rad 315
 - 3.2.2—Současnost a budoucnost tiskových rad 317
- 3.3—Ombudsmani: tiskoví a redakční 324
 - 3.3.1—Redakční ombudsman, popř. editor pro veřejnost 326
- 3.4—Systém průběžného profesního vzdělávání 328
- 3.5—Shrnutí 331

4—PROMĚNY SAMOREGULACE ŽURNALISTIKY V ČR PO ROCE 1989 335

- 4.1—Údobí minimální (či nulové) samoregulace žurnalistiky (1989–1994) 341
- 4.2—Údobí prvních pokusů o kodifikaci etických principů (1995–1998) 345
 - 4.2.1—Vznik Kodexu ČT a Etického panelu ČT 347
 - 4.2.2—Syndikát novinářů ČR: Etický kodex novináře a Komise pro etiku 352
 - 4.2.3—Etický kodex časopisu Týden 354
- 4.3—Údobí kodifikace etických principů významných celostátních médií a propojení principu externí a interní regulace u médií veřejné služby (1999–2003) 357
 - 4.3.1—Vládní válka s novináři – cesta k samoregulaci? 358
 - 4.3.2—(Ne)existující Česká tisková rada 361
 - 4.3.3—Kodifikuji, kodifikuješ, kodifikujeme... 364
 - 4.3.4—Krise v ČT: vystávkované prohloubení politické závislosti 368
- 4.4—Údobí formálního přístupu k samoregulaci a prosazení přísnější externí regulace žurnalistiky (2004–2009) 372
 - 4.4.1—Dětské oběti v hledáčku novinářů 373
 - 4.4.2—Spor o tzv. náhubkový zákon 376
- 4.5—Údobí selhání samoregulace žurnalistiky při zásadních změnách vlastníků zpravodajských médií (2010–dosud) 381
 - 4.5.1—Závody českých miliardářů v mediálním zbrojení 386
- 4.6—Shrnutí 393

Závěr 397

Summary 405

Soupis použité literatury 407

Soupis použitých pramenů a elektronických zdrojů 420

Soupis etických kodexů a redakčních směrnic 428

Soupis sněmovních tisků 430

Soupis nálezů Ústavního soudu 431

Použité zkratky 432

Seznam grafů 435

Seznam vyobrazení 436

Přílohy 439

Věcný rejstřík 457

Jmenný rejstřík 464